

LBRIS

Editor:
Hadrian Mateescu

Redactor:
Camelia Coste

Concept grafic:
Silvia Olteanu

DTP:
Radu Nan

Corector:
Cristina Teodorescu

Copyright © Petre Sălcudeanu, 1972
Copyright © 2021 Publishing Solutions

Este interzisă reproducerea integrală sau parțială a lucrării,
sub orice formă, fără permisiunea scrisă a editurii.
Toate drepturile rezervate.

Casa Presei Libere, Corp A3-A4, Etaj 1
Tel.: 021.336.36.33
E-mail: office@publisol.ro
Găsiți cărțile noastre pe www.publisol.ro

**Descrierea CIP poate fi consultată pe site-ul Bibliotecii
Naționale a României**

ISBN 978-606-9629-20-8

Tipărit la ARTPRINT
www.artprint.ro

We know
books

PETRE SĂLCUDEANU

Bunicul și porunca să nu ucizi

PETRE SĂLCUDEANU s-a născut la 8 septembrie 1930, în localitatea Gligorești, județul Cluj. A absolvit Facultatea de Critică și Literatură din Moscova și Facultatea de Filosofie din București. Scriitor, scenarist, membru fondator al Uniunii Scriitorilor din România, fost director general al Studioului cinematografic București, fost președinte al CNC, Sălcudeanu s-a implicat și în viață politică, fiind deputat în legislatura 1992-1996 și ministru al Culturii în 1993.

A fost unul dintre cei mai populari scriitori români de cărți polițiste, fiind autorul a 25 de romane. A creat personajul de ficțiune Bunicul, eroul principal al unei serii de romane polițiste.

În 1971, împreună cu Titus Popovici scrie scenariul filmului *Cu mâinile curate* – aflat în topul celor mai vizionate filme românești – care va fi publicat, câțiva ani mai târziu, în cartea *Ucenicie printre gloanțe*.

A mai semnat scenariile filmelor *Răscoala* (1965), *Cu mâinile curate* (1972), *Ultimul cartuș* (1973), *Toamna bobocilor* (1975), *Bunicul și doi delincvenți minori* (1976), *Iarna bobocilor* (1977), *Împușcături sub clar de lună* (1977), *La răserucea marilor furtuni* (1980), *O lacrimă de fată* (1980), *Munți în flăcări* (1980), *Bunicul și o biată cinste* (1984), *Primăvara bobocilor* (1987), *Privește înainte cu mânie* (1993), *Dulcea saună a morții* (2003).

În 1980 a fost distins cu premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul *Biblioteca din Alexandria*. Printre cărțile sale de succes se numără și *Prea cald pentru luna mai* (1967), *Cina cea de taină* (1984), *Judecata de Apoi* (1987), *Ochiul și marea* (1989).

A murit pe 1 noiembrie 2005.

Fratelui meu, Aurel

Gogu Pomișor dădu la o parte cearșaful de pe fața cadavrului și Bunicul, fără să vrea, făcu un pas înapoi. Văzuse nu puțini morți în viața lui, dar niciunul dintre ei nu voise să intre în neființă surâzând; or, fata la care se uita îi făcea cu ochiul într-un fel destul de obraznic, în timp ce dintr-un colț al gurii zâmbea, continuând și după moarte să transmită o stare de veselie incredibilă. Fata nu avea mai mult de nouăsprezece ani, cel mult douăzeci, și, ca să fie și mai sigur, Bunicul îi dădu chiar douăzeci și unu, cu toate că zâmbetul acela copilăresc o apropia mai mult de prima presupunere. Două cozi groase, negre acopereau urechile și se prelungeau sub cearșaful îmbibat de formol, una dintre ele făcând o mică acoladă în dreptul bărbiei și din această pricină dând senzația că sub albul de în o mână se joacă cu vârful mătăsos al împletiturii. Detectivul fu chiar tentat un moment să descopere cadavrul și mai mult, având convingerea că fata, într-adevăr, murise cu vârful cozii răsucit între inelarul mâinii drepte și degetul mare, dar renunță, socotind curiozitatea inutilă. Fata era moartă, nu era nicio îndoială, cu toate acestea senzația de viu era atât de puternică pe chipul ei, încât Bunicul, cu toată experiența lui, avu credința că autopsierul, ajuns la o vârstă destul de înaintată și pus în ultima

vreme pe glume, nu o dată grosolane, îl chemase și de data asta cu atâta grabă ca să-i arate una dintre farsele lui, evident lipsită de haz. Gogu Pomîșor îi citi neîncrederea pe față, mai bine zis îndoiala, și atunci dezveli întregul cadavru. Dacă fața moartei exprima o anumită maturitate, în schimb trupul o anula prin formele lui miniaturale, neîmplinite. Era o discordanță aproape neîngăduită între ochiul întredeschis de culoare albastră, între zâmbetul ei și trupul maltratată și vînat, tăiat și cusut la loc, și Bunicul, a cărui fantezie pe măsură ce treceau anii era tot mai fără hotare, avu de data asta altă credință, de-a dreptul bizară, anume că acel cap trebuia să aibă altfel de trup, sau trupul cu sânii abia ghiciți era străin de acel cap de expresie, împrumutat cine știe de unde. Bătrânul detectiv își duse o mână la ochi, și când și-o luă, nu mai văzu în fața lui decât cearșaful alb modelând trupul firav și capul care, și sub pânza umedă, nu înceta să pară viu.

Afară, în fața ușii, alsacianul rîcâia pragul. Probabil îi era frig, dar detectivul, cu toată grija față de prietenul său patrupe, nu făcu un gest din care câinele să înțeleagă că așteptarea lui n-are să fie de lungă durată.

— Ce zici, meștere? întrebă Gogu Pomîșor, după ce împinse cadavrul în spațiul refrigerat din peretele de beton.

Autopsierul își formulase întrebarea pe un asemenea ton încât nu era greu de înțeles că sconta pe consternarea detectivului, dar Bunicul ridică din umeri, în viziunea lui cadavrul fiind un simplu cadavru, cam straniu ce-i drept, dar nimic mai mult.

— Dragul meu, când am găsit biletul infirmierului, scris agramat și destul de grăbit, am crezut că ți s-a întâmplat ceva, mai ales că n-ai răspuns nici la repetatele mele apeluri telefonice. Mă bucur că ești viu și întreg, sincer mă bucur. În privința... — Bunicul arătă cu capul spre capacul abia închis al dreptunghiului unde fusese introdusă fata — în afară de acel zâmbet scrâșnit și de ochiul întredeschis, în afară de trupul parcă de împrumut pentru acel chip, n-am văzut nimic deosebit.

Autopsierul stinse lumina și îi făcu semn Bunicului să intre în camera încălzită de alături, care îi servea drept birou.

— Cred că a fost lovită de o mașină, continuă detectivul, după ce se așeză pe un scaun rulant, locul lui preferat ori de câte ori îi făcea vizite lui Gogu.

— Meștere, pentru o fată omorâtă de mașină, nu te scot eu la douăsprezece noaptea din casă. Am vrut să te chem mai devreme. N-am făcut-o, deoarece nu voiam să am musafiri nepoștiți și pe urmă m-am frământat destul dacă e cazul să-ți spun ce cred sau e mai bine să omor la rîndu-mi în mine această taină.

Gogu se așeză și el pe un colț al biroului și ultimele cuvinte, mai ales cele care se refereau la taină, îl făcură pe Bunic să fie mai atent cu autopsierul, intuind în spatele termenului simplu adevăruri ce se anunțau impresionante.

Colțul biroului nu-i prea conveni lui Gogu, era incomod, și atunci medicul se așeză pe o canapea, în partea din stînga, acolo unde perna păstra în mijloc o adâncitură aproape permanentă, semn că autopsierul,

în ultima vreme, prefera în momentele de răgaz să-și odihnească trupul anume în acel loc.

Trecură câteva minute într-o totală tăcere. Gogu, cu mâinile împreunate pe pântecul scofălcit, se gândea cine știe la ce, în vreme ce Bunicul își netezea mustața țepoasă, fără ca între acest gest de mângâiere spontan și gândurile care-i treceau prin cap să fie vreo legătură. Nici nu putea fi, deoarece detectivul făcea reflecții intime pe seama prietenului său și aceste reflecții în niciun caz nu-i erau favorabile. Îmbătrânise Gogu, îmbătrânise nepermis de mult, și ce era mai trist că starea aceasta de deteriorare era lăuntrică, pornea de la suflet și devenise constantă. I se citea și acum cu ușurință această stare în luminile ochilor de un stins cenușiu, în pungile de sub ochi și, mai ales, în colțurile buzelor, unde nenumărate cute se adunaseră, făcând la cea mai mică mișcare a buzelor un joc de linii geometrice, întipărite adânc în pielea flască a feței. Bunicul știa că bătrânul autopsier nu putea suporta cadavrele mutilate oribil și cu deosebire trupurile tinere față de care viața se arătase atât de zgârcită în ani. Pentru morții în vârstă, Gogu nu avea niciun fel de considerație sentimentală, mai bine zis avea un soi de obiectivitate rece, în care viu era doar bisturiul purtat cu dezinvoltură de o mână sigură și calmă. În fața tinereții moarte se simțea pierdut, mâinile începeau să-i tremure, iar ochii, atât de glaciali în prilejurile obișnuite, deveneau cețoși, iar bărbia osoasă și puternică își pierdea duritatea, transformându-se în ceva gelatinos și lipsit de contur. Numai că de data asta Gogu avea altă expresie, de unde Bunicul deduse că sentimente cu mult mai adânci îl măcinau pe amicul lui de-o viață.

— Câți ani îi dai fetei, meștere?

Bunicul voi să zâmbească, dar privirea aplecată a lui Gogu îi dădu de înțeles că autopsierul era sincer interesat să afle vârsta fetei. După toate aparențele, nu pusese o întrebare de circumstanță.

— Cel mult douăzeci.

— Deci ar fi putut să trăiască până la optzeci de ani, nu-i așa?

— Nu înțeleg, Gogule!

— Celui ce-a omorât-o i-aș da șaizeci de ani de pușcărie grea, adică exact atât cât nu i-a fost dat ei să trăiască.

— Deci ai convingerea că a fost omorâtă intenționat, altfel...

— Ascultă, meștere. Ți-am povestit acum vreo zece ani că am descoperit un ser – nu intru în amănunte, tot n-ai să înțelegi nimic din compoziția lui – cu care nu o dată am constatat pe cadavre, cu aproximație aproape de minute, ora la care s-a produs stopul cardiac. Ai râs atunci de mine, de altfel au râs și alții, dar eu n-am încetat o clipă să mă slujesc de acest ser numai al meu, neomologat de nimeni și practic neștiut de nimeni. Ei bine, am utilizat și de data asta acest ser și am ajuns la concluzia...

Gogu făcu o pauză și ascultă câtva timp răcâitul din fața ușii. Câinele, plictisit probabil, dădea semne de nerăbdare.

— La ce concluzie ai ajuns, Gogule?

Gogu se ridică de pe canapea și scoase din birou o bucată de hârtie pe care Bunicul observă scrisul foarte aplecat, ciudat de aplecat al autopsierului, de parcă ar fi compus acele câteva rânduri cu capul întors.

— Uite aici, am extras acum câteva ore, în timp ce te căuta infirmierul, din registrul de operații, cauza decesului. Traumatism la baza craniului, șoc puternic în regiunea stângă a toracelui, hemoragie internă...

— Bine, și ce-i cu asta? Din leziunile de pe corp nici nu se putea trage o altă concluzie...

— Perfect adevărat, numai că datorită serului meu, am dedus că fata a fost operată la trei ore după ce a murit. Pricepi? A fost adusă ca să fie operată în urma unui accident de mașină, i s-a făcut o operație destul de complicată, dar fata era moartă de trei ore, înțelegi?

Bunicul se ridică de pe scaun, apoi se reazăză consternat.

— Bine, dar este aproape incredibil.

— Uite, pentru acest „incredibil” te-am scos la ora asta din casă.

— Gogule, fă-mi, te rog, o cafea! spuse Bunicul, și fața lui, până atunci jovială și calmă, începu să se contracte ușor de pe urma acestei stări, suferind, în primul rând, mustața, care tresărea nervos în partea stângă, independent de voința detectivului.

— Lasă cafeaua dracului, de cafea îți arde? ripostă Gogu după câteva secunde, deși prima intenție, aceea de a face cafea, fusese reală, altfel autopsierul nu s-ar fi ridicat de pe canapea, nu s-ar fi dus să deschidă dulapul. Renunțase în clipa când prin ușa deschisă a șifonierului văzuse sticla de țuică. Gogu bău zdravăn de câteva ori și nici măcar nu-l servi pe bătrân, așa cum făcuse altădată.

— Bine, dar medicul care a operat-o nu și-a dat seama? Nu-mi vine să cred că un medic, atunci când așază pe cineva pe masa de operație, nu știe în ce stare se află pacientul.

— A operat-o Dumitriu. De fapt, din spusele lui, el ar fi lovit-o pe fată cu mașina. După operație, s-a dus la Miliție și a declarat accidentul.

— Interesant, interesant! spuse detectivul, aprinzându-și o jumătate de Mărășească.

Strică cinci chibrituri la rând. Mâna îi tremura.

— Meștere, eu sunt un om cu experiență, așa putea zice, și nu mi-e rușine de dumneata, chiar cu o mare experiență. Un om care accidentează pe cineva nu mai are calmul să-l și opereze, mai mult, nici curajul să opereze o moartă. El a operat-o, totuși. Fără a fi o somitate, Dumitriu e un om priceput în meserie, e un chirurg cu mână, cum îmi place mie să spun. Credința mea este că nu el a accidentat fata, și dacă nu e el autorul accidentului, mă întreb de ce a operat-o moartă?! Pentru mine nu e niciun dubiu în această privință.

— Dumneata ce crezi, Gogule?

— Dacă așa ști ce să cred, nu te mai chemam pe dumneata. Am vrut să mă sfătuiesc. Înainte de-a mă sfătuî, mi-am mușcat pumnii, crede-mă. Dorința de a tăcea era mai mare. E vorba de un medic, de un coleg. Că va fi pedepsit pentru crimă prin imprudență, nu mă îndoiesc. Deci lucrurile s-ar încheia aici din punct de vedere legal. Nu-i așa? Dar iată că eu, Gogu Pomișor, constat că fata a fost operată la trei ore după ce a murit și tot eu, ramolitul de autopsier, văd prin fereastră cum Dumitriu, înainte de a pleca la Miliție, lovește cu o manivelă bara din față și o parte din capota mașinii. Te întreb: De ce? Deci înseamnă că după ce Gogu le știe pe toate astea, nu mai poate tăcea, n-are dreptul, cu toate că e socotit un bătrân bețiv. Și atunci Gogu Pomișor îl

cheamă pe prietenul lui, detectiv de meserie, și îi aduce la cunoștință părerile lui și-i mai spune acestuia să facă tot ce vrea, dar pe el să nu conteze, deoarece Gogu nici usturoi n-a mâncat și nici gura nu-i miroase.

Bunicul, contrariat, se ridică de pe scaun.

— Bine, Gogule, dar acum chiar că nu mai pricep nimic, cum adică nu vrei să te amesteci?

— Foarte bine, așa cum m-ai auzit. Meștere, eu vreau să mor în această morgă. Să mor acasă, pentru mine nu-i niciun haz. Dumneata cel puțin ai o jigodie de câine, eu nu mai am pe nimeni. M-am obișnuit cu morții și vreau să tac la fel ca un mort. Nimeni n-o să-mi ia în seamă serul, de altfel n-am niciun interes să-i divulg compoziția. E secretul meu și vreau să merg cu el în pământ, iar atât timp cât sunt în viață, el e singurul meu sprijin. Că l-am văzut pe Dumitriu cum și-a lovit mașina, mi se poate contesta, n-am martori și nu cred să-l mai fi văzut cineva în afară de mine. Dar chiar dacă așa avea toate datele de partea mea, nici atunci nu m-aș amesteca. Știi de ce? Dumitriu, acum vreo patru ani, a fost director și a vrut să mă dea afară. Uite, eu nu mă pot ridica împotriva unui om care mi-a vrut răul. S-ar zice că intenționat vreau să-l bag la apă, că atunci, așa și pe dincolo... Acum pricepi?

Bunicul aruncă mucul de țigară într-o scuipătoare aflată în colțul opus al camerei și avu un moment de plăcere că nimerise exact în golul rotund din mijloc.

— Dar dacă serul nu e bun de nimic, Gogule, și s-ar putea, pur și simplu, să te fi înșelat? Dacă în loc să-și deterioreze mașina, Dumitriu a vrut să și-o repare și ție, de aici, de la fereastra morgii, ți s-a părut că, dimpotrivă, vrea s-o strice?

— Adică, meștere, dumneata crezi că mă frământ de douăsprezece ore numai ca să te chem și să-ți spun baliverne? De fapt, ce mai, chiar dumneata îmi dai de înțeles că părerile mele pot fi puse sub semnul întrebării. Atunci la ce bun mă critici că nu vreau să mă amestec? Dacă dumneata, care mă știi, spui asemenea chestii, ce-or să spună ceilalți? La toate acestea m-am gândit până când ai venit aici, și nu te-aș fi chemat dacă n-aș fi văzut trupul ăla de copil, zâmbetul ăla și ochiul deschis care a văzut tot și, din păcate, nu mai poate spune nimic. Dar dacă dumneata vrei să lași toată treaba baltă, n-ai decât. În cazul ăsta, conștiința dumitale va fi încărcată, nu a mea.

Bunicul se plimbă prin încăpere și, cu toate că nu avea obiceiul să-și exteriorizeze în vreun fel stările de neliniște, de data asta, în picioare fiind, se apucă să se joace cu vârful metalic al bastonului, un joc necontrolat, altfel nu s-ar fi înțepat la un deget din pricina forței cu care apăsase.

— Sigur, ție îți convine, spuse Bunicul, fără a mai întrebuița pronumele de reverență, semn că nu mai lipsea mult să-și iasă definitiv din sărite. Mă chemi, îmi spui, în același timp îmi refuzi ajutorul, mai mult, îmi ceri să nu-ți folosesc nici numele. Să zicem că mă duc la Alexiu, că îi împărtășesc punctul meu de vedere și el mă întreabă pe ce bază am ajuns la asemenea concluzii? Eu ce să-i spun?

Gogu se duse din nou la dulap, dar detectivul îi aținu calea. Închise ușa cu cheia și o băgă în buzunar.

— Ai băut destul. Ajunge! Să știi că eu nu sunt medic ca să asist la primul tău infarct.

Gogu se îndreptă îmbufnat spre ușă, apoi ieși. Din camera refrigerată de alături se auziră câteva zgomote metalice, și când Bunicul dori să afle ce anume se petrecuse în încăperea învecinată, îl văzu pe Gogu în fața cadavru-lui Cameliei Iovan, uitându-se la zâmbetul ei copilăresc.

— De-aș fi avut eu un copil, aș fi știut să-l apăr, spuse Gogu, și, profesional, se apucă să-i facă fetei genele mari și arcuite cu rimel.

Bunicul hoinări multă vreme pe străzi. Ningea ușor, era o zi de sfârșit de ianuarie. Alsacianul dădea vădite semne de oboseală și când detectivul îi văzu ochiul albastru, imobil, pe care se așezase un fulg de nea, la fel de imobil și de rece ca și sticla cu irisul fals, se îndreptă spre o bancă din apropiere. Șterse banca cu batista și cei doi bătrâni prieteni își odihniră oasele trudite de atâta umbrel. Era ora două din noapte și Bunicul nu voia să-l deranjeze pe căpitanul Alexiu la un ceas atât de nepotrivit. Detectivul scoase din buzunar un sandvici cu salam, învelit într-un șervețel, îl rupse în două și, calmi, se înfruptară, cu o lenevie proprie celor în vârstă, el și câinele. Alsacianul îi mulțumi stăpânului dând din coadă, apoi, ca și cum ar fi simțit că pe sticla străină de corpul lui se așezase un corp și mai străin, cu una dintre labele de dinainte îndepărtă fulgul de gheață, a cărui răceală o simțea dincolo de stratul glacial, și el, al ochiului fals.

— Am îmbătrânit, copile! filosofă bătrânul. Uite, și mie îmi atârnă o picătură sub nas și aproape la fel de jignitor îți atârnă și ție. E noapte, suntem numai noi și dacă mergem acasă, vom fi la fel de singuri. Ca să nu fim atât de singuri, e preferabil să ne lăsăm înjurați de Alexiu; oricum, atunci când te înjură un om e semn sigur că trăim, și noi vrem să trăim, nu-i așa?

Câinele se uită cu ochiul sănătos la detectiv și, mânat de cine știe ce sentiment de recunoștință, îi linse acestuia de câteva ori o mânășă, cu încetineala celor șaisprezece ani pe care îi avea, înfiorător de mulți pentru specia lui.

Bunicul se ridică de pe bancă, se uită în urmă să vadă dacă n-a uitat ceva și, ca alsacianul să se învioneze, îi scoase lesa. Câinele, liber chiar, nu vru să se îndepărteze de lângă Bunic. Mergea în pas cu el, căscând din când în când atât de aprig, încât detectivul, fără să vrea, începu să-l imite, cu singura deosebire că el nu putea clămpăni din fălci cu voluptatea cu care o făcea patrupedul.

Străzile erau cu desăvârșire pustii; nici țipenie de om, nici mașină. Ningea calm și rar, iar alsacianul, aducându-și aminte de altă vârstă, fugi să prindă un fulg. Se poticni de marginea trotuarului și rămase cu botul deschis, încremenit. Pe limba lungă și aburindă se așezară câțiva bănuți albi și câinele, voios, simțindu-le răcoarea, rămase un timp nemișcat, plăcut impresionat de gădiliturile reci.

Îi întâmpină Alexiu în persoană, îmbrăcat într-o pijama vărgată, exact cum avea și Bunicul una: roșu cu verde. Pijamaua era roasă ușor la unul din coate și detectivului nu-i fu greu să ghicească de ce. Căpitanul se scărpină și acum în acel loc cu o perseverență și o plăcere de-a dreptul copilărești.

— Și eu am o pijama asemănătoare, domnule căpitan, ce curios...

— Nu-i nimic curios, jumătate din țară se îmbracă la fel, datorită celor de la industria ușoară. Sper însă că nu pentru asta ai venit să mă trezești. Ți s-a întâmplat ceva?

— Cine-i, Ioane, se auzi din fundul unei camere un glas de femeie. Cine a venit?

— Miliția, cine poate să vină la noi? răspunse Alexiu și-l pofti pe Bunic înăuntru.

— Îmi cer scuze, domnule căpitan.

— Acum, dacă m-ai deranjat, de ce-mi mai ceri scuze?

Căpitanul aprinse o lampă undeva deasupra televizorului, apoi umblă la ușile unui bufet.

Bunicul se afla pentru prima dată în locuința căpitanului și rămase aproape surprins de modestia în care trăia acesta. Printr-o ușă deschisă se vedea o altă încăpere, iar la lumina lămpii din sufragerie se zăreau trei paturi suprapuse, ca la armată, în care dormeau șase dintre cei șapte copii ai lui Alexiu.

— Nu te mira, la mine e ca la cazarmă. Sau credeai că stau într-un palat? Am trei camere, dar până mai acu' opt luni am stat în două; deci, vezi, progresăm. Pentru o primă generație de intelectuali ajunge,ăștia care vin după noi — și căpitanul arată spre paturile din lemn masiv de stejar —, dacă nu le convine, n-au decât să-și facă.

Alexiu turnă vișinată în pahare. Din rama ușii îi privi o femeie îmbrăcată într-o cămașă lungă.

— Du-te, tu, fată, și te culcă. E Bunicul. N-are somn și a venit să-mi țină de urât. De altfel, să știi, Bunicule, că pe soție n-ai deranjat-o deloc, tot sforăiam.

— Să vă fac o cafea?

— Nu, doamnă, vă rog, și așa am remușcări, nu e în firea mea să fiu nepoliticos, dar...

— Lasă, lasă, interveni Alexiu.

Bunicul îi povesti căpitanului motivul pentru care venise și Alexiu nu rămase prea impresionat de